

Klic TRIGLAVA

LETO V.

18. februarja 1952

ŠTEV. 87.

Š K O F V O V K

Med človeškimi pravicami je spoštovanje osebe in njenega prepričanja v Titovi Jugoslaviji posebno v časti. Barabsko zažiganje škofa Vovka nam to znova potrjuje. Bila bi dobra duševna vaja za zapadne zagovornike Tita, če bi premislili potek surovega in podlega napada. Vsega obžalovanja je vredno, da jim nihče v emigraciji ne postreže s primerno spošmenico. Toda tudi nam beguncem, ki poznamo komunizem, bo dobro del pretres teh novih podvigov narodnih herojev, ki nadaljujejo z manj slavnimi a bolj krvavimi tradicijami narodno osvobodilne vojne.

Nismo sami krivi, če zahajamo v jedko ironijo. Uradna jugoslovanska poročila govore o "neznanih partizanih". Ti junaški borci so torej nepadli mirnega in nemočnega človeka. Titova vlada je "popolnoma strpna" do katoliške Cerkve. Zato trpi tudi zažiganje škofa. Trezno in brez pretiravanja moremo zvaliti krivdo za napad na komunistično oblast. Najprej podpihuje v ljudeh slabe nagibe in ustvarja razpoloženje, v katerem procvitajo barabe. Pa končno se povsod lahko dobe razbojniki. Dokazi za krivdo in odgovornost so manj posredni, čeprav okoliščinski. Bencin v Jugoslaviji ne teče v potokih, niti ga ne prodajajo v obcestnih črpalkah v prosti prodaji. Vendar so si ga napadlci mogli omisliti za polivanje škofa. Ali vodi ta sled na kako traktorsko postajo ali v kako drugo državno ustanovo, ki poseduje avto?

Po oklofutanem miličniku bi sodili, da je državna oblast v zadnjih drgetajih. Kadar v policijski državi policaji ne morejo držati reda, je konec policije in države in je svoboda blizu. Žal v Jugoslaviji ni tako. Narod je trdo na uzdi, Ranković je krepko v sedlu. Če bi se kdo postavil po robu milici, bi preje prirohnili tanki, kot pa bi se oblast pohlevno umaknila. Le ena razlaga je mogoča. Razgrajachi so uživali visoko zaščito. Kaj je nagnilo novomeškega poveljnika milice, da je mišal na obe očesi? Ali je bila v tolpi celo osebno kaka krajevna komunistična živina? Na katero visoko mesto vodi ta sled?

Jugoslovani ne bodo potrebovali Sherlock Holmesa, da razrešijo to skrivnost. A preiskava bo najbrže brezuspešna. Kardelj pa dreza strokovnjake za zvezo s tujino, naj iznajdejo nove fraze, s katerimi bi potolčili zapadni svet, ki že preveč pozna staro robo.

Kaže, da heroji v Novem mestu po barabskem dejanju niso nemoteno počivali na lavorikah zmage. Kljub temu, da so se dobro odrezali pri socialistični izgradnji, so na zapadu kvignili preveč prahu, da bi bilo Titu prijetno. Moral se je msgr. Vovku opravičiti, storilci pa so bili deležni najbrže nekoliko visoke nejevolje. Res se v udarniški vnemi sami tolčejo po ustaih. Za Novo leto je prinesel ljubljanski "Pavliha" smešnico, kaj si po svetu žele. Korejci žele srečno pot vsem tujcem; Wall Street, da bi Stalin prosil vbogajme in podobno. Kot želja Vatikana je narisan nadškof Stepinac s sekiro v trebuhu in s palmovo vejico mučenika v roki. Surova šala se je nekako spreobrnila v še bolj surovo dejstvo. Titu so taka dejanja vsaj nekoliko neprijetna zaradi ogorčenja Zapada. Če bi imel opravka s spretno emigracijo, ki bi poskrbela, da bi se ves zapadni svet razburil ob barabijah, bi se dvakrat premislil, predno bi spet dopustil izlive partizanskega herojstva. Na ta način bi emigracija dejansko pripomogla, da se omili trpljenje ljudi doma. Danes pa ne moremo drugega, kot da jemljemo in ogorčeni škripljemo z zobmi in da želimo škofu Vovku, da bi kma ozdravel.

(Glej poročilo KAKO SO ZAŽGALI ŠKOFA na strani 4.)

USTAVNI VLADAR SVOBODNEGA NARODA

Značilno je v tem svetu republik, kako trdno stoji britanska kraljeva hiša - je dejal indijski ministrski predsednik g. Nehru ob smrti angleškega kralja Jurija. Ob tej smrti se nam zdi primerno, da napišemo nekaj misli, ki nam silijo pod pero. Ne nameravamo razpravljati o prednostih ali slabostih monarhije ali republike. Bilo bi preobsežno in za nas zdaj stvar ne pride v poštev. Nazorni angleški primer monarhije nam nudi dejstvo, ob katerem se moremo zamisliti.

Vloga monarha je v sodobni demokratični državi vezana na ustavo oziroma na ustavne predpise. Kralj ne vlada, ampak kraljuje. Stoji nad dnevnim in strankarsko politiko; svojim od narodnih predstavnikov postavljenim ministrom je prvi svetovalec in obenem prvi služabnik. V sebi združuje le tiste pravice, ki zagotavljajo in predstavljajo kontinuiteto države, naj se potem že vlade menjajo, ministri prihajo na oblast ali odhajajo. Kakor v narodni državi kralj predstavlja simbol edinosti celokupnega naroda, tako je njegova vloga v večnarodni državni skupnosti še bolj kočljiva in pomembna. Kralj druži narode, vse predstavlja enako. S svojim trajnim nadstališčem simbolizira enakopravnost - brez privilegiranih in zapostavljenih. Kralja zanimajo vsi državljani: vseh slojev in vseh stanov. V mnogočem bo lahko dober in varjetno uspešen svetovalec svojim ministrom, če bo visoko izobražen, če se bo zanimal za življenje svojih državljanov in ga poznal iz osebnega, živega stika z njimi. Njegov ugled in vpliv bosta padala, če si bo zapiral oči pred vsakdanjo resničnostjo in če ne bo skušal razumeti nove družbene ideje. Kralj mora biti vsem visok moralni zgled. Le kralj, ki bo čuval svojo osebno čast, bo zmožen varovati čast svoje države; le tako bo ostal spoštovan pri svojih državljanih in v svetu. Dober demokratičen kralj mora biti pripravljen deliti usodo s svojim narodom - v dobrih in trdih časih.

Vloga kralja Jurija, ko je zasedel pred 16 leti prestol, za svojim bratom Edvardom, ki se mu je odpovedal, ni bila lahka: z majhno nerodnostjo bi utegnil razdeliti petdesetmilijonski narod in z njim ves imperij na "Edvardijance" in "Georgijance". Toda že prve dni se je pokazalo, da mož, ki ni bil "šolan" za kralja, ne bo dovolil obstoja kakšni "kraljevi stranki". To je okrepilo njegov položaj. Še bolj zanimivo je, da je monarhija iz zadnje angleške "socialne revolucije", ko bi se po vzorcih drugod moral podreti angleški prestol, izšla močna, s svetovnim ugledom, ter da je bila v celotnem Commonwealthu nova kraljica pozdravljena enodušno od različnih ras, narodov in različnih strank - od leve do desnice.

ALTERNATIVA

Če vesti o možni razširitvi londonskega Jugoslovanskega odbora, o čemer poročamo na naslednji strani, odgovarjajo dejstvom, je poleg pozdrava treba poudariti kočljivost in odgovornost take namere. Bojmo se kakršnekolikoli improvizacije, ki ne bi v občutni meri nudila možnosti, da kasneje pride do polne demokratične s-h-s koncentracije in alternative Titu. Oni, ki bodo določali postopek in predvideli osnove bodoče skupne politike, naj poleg političnih momentov ne pozabijo tudi na - psihološke. Tudi naj bo zamišljeni Svet v logičnem razmerju do eksekutive. Slovenski in hrvatski slučaj je vreden večje skrbi: kot ni izgledov, da bi dr. Krekova SLS vsled "zgovornega molka" pristala na takojšnje sodelovanje, bi sodelovanje ostalih slovenskih skupin, predvsem Demokratov, le naj imelo podporo v SLS. Dr. Mačkov položaj je nasproti številčnejšim Titovcem in ustašem v emigraciji težak; kdor bi do dr. Mačkove HSS postopal prenašlo ali celo Hrvate postavljajl pred prehušo izvršeno dejstvo, bo krepil ustaše in slabil že tako slabotno HSS. Pri tem ni važen le postopek; še bolj važna je politična osnova. Podpisniki "Poruke" imajo zdaj lažjo vlogo, ko poznajo kritiko in odmev na svojo izjavo. Naj se potrudijo razumeti tudi drugo stran; naj sku-

šajo dojeti politične spremembe v Titovini še bolj kot so jih v "Poruki". Vredno je primerjati londonsko poslanico s pariško Deklaracijo. Ta je bolj radikalna, bolj sodobna in bila bi bolj sprejeta - da je niso podpisali politično manj znani lju-
dje. - O slovenski vlogi bomo še pisali.

KLIC TRIGLAVA

53, Bucks Hill, Chapel End,
Nuneaton, Warwickshire

Izhaja 1. in 3. ponedeljek v mesecu.

PRED RAZŠIRITVIJO LONDONSKEGA ODBORA?

London, 11. februarja. (Poročilo našega dopisnika)

V januarski številki pariške "Naše reči" je objavljen "Problem Jugoslovanskega narodnega odbora", ki je nastal ob smrti treh njegovih članov: ing. Bobića, Miletića in Djonlagića ter po odhodunčetrtga člana dr. Gavrilovića v USA. Tako je od nekoč devetčlanskega odbora ostala le petorica: gg. Sl. Jovanović, J. Banjanin, V. Vilder, B. Jevtić in R. Knežević.

Pisec g. Dj. Radovanović ugotavlja, da ta londonski odbor ne predstavlja koalicije političnih strank niti ne njihovih odposlancev. To je le skupina političnih ljudi, ki so se v skupnem odboru združili na delu proti Titu. Ne glede na to pa je ta odbor - kar se Srbov tiče - najprej predstavljajoča predstavljajoča politična skupina.

G. Radovanović je mnenja, da ne bo prišlo do izpopolnitve sedanjega Jugoslovanskega odbora z novimi politikami predvsem, ker običajno za umrli prvaki nastane praznina oz. pride na vrsto druga garnitura, politično in moralno daleko manj reprezentativna kot prva. Drugi razlog pa je, da stranke v emigraciji ne obstojajo kot organizacije, pa zato praktično ni mogoče delegirati odposlancev v Odbor, ki pa že itak ni koalicija strank.

Toda, upoštevajoč verjetno zakon razvoja, časa, staranja in umiranja, g. Radovanović misli, da samo rešitev te obstoječe krize londonskega odbora predstavlja možnost, da odbor preživi krizo, je pa obenem tudi lepa prilika, da pridemo jugoslovanski begunci do skupne reprezentance. "Pri tem delu ne smejo sodelovati samo člani JNO s svojimi bližjimi in daljnimi prijatelji, ampak vsi demokratični Srbi, Hrvati in Slovenci, ki so sodelovali in sodelujejo tudi danes v okviru uveljavljenih organizacij v politični borbi narodov Jugoslavije. Oziroma, morajo sodelovati vse tiste pozitivne sile in ugledni ljudje, ki se zavedajo, da se naša država in njeni narodi morajo osvoboditi pred bedo, terorjem in neredom - samo s skupno borbo in delom sposobnih Srbov, Hrvatov in Slovencev". Ali bo Jugoslovanski odbor nadaljeval svoje življenje z novimi silami - ali pa ga bo zakon izumiranja počasi potiskal v ozadje.

Zgornji članek me je potrdil, da imajo govornice o možni razširitvi londonskega odbora, ki sem jih prvič čul že lansko poletje, neko osnovo. Kasnejša smrt g. Miletića je verjetnost povečala. Pozanimal sem se na me rodajnem mestu in zvedel, da ti glasovi niso brez podlage. Misem sicer še mogoče ugotoviti podrobnosti, kako si JNO predstavlja praktično izvedbo te zamišljene, vendar vse kaže, da bi naj šlo za ustanovitev širšega Sveta in ožje Eksekutive; po gotovih znakih zaključujem, da bi naj bodoči izvršilni odbor sestavljal že obstoječi odbor.

Slovenci

Kljub dr. Krekovemu stališču, da Slovenci iz več razlogov ne moremo mi in Hrvatov v kak Jugoslovanski odbor (obrazložitev za to je g. dr. Krek podal lani v članku "Naš zgovorni molk"), imam vtis, da nekateri člani JNO pričakujejo, da odločno projugoslovansko orientirana Slovenska demokratska stranka ne bo za vsako ceno v nedogled molčala na dr. Krekov "zgovorni molk". Razširitev londonskega odbora bo po njihovem mnenju močna preizkušnja za slovenske naprednjake, kako se bodo odločili. Lahskoletna oficijelna zveza med SDS in JNO bi utegnila to potrjevati, četudi je to vse zaenkrat najbrž le zgolj predvidevanje. Poleg tega se v Londonu računava na sodelovanje nekaterih neorganiziranih slovenskih posameznikov in Slovenske Pravde, ki doslej ni nikjer vezana.

Hrvati

so brez dvoma najtežji problem, četudi sem opazil, da JNO zaradi tega ni ma velikih skrbi. Poznajo pasivnost dr. Mačka, ki kontinuirano že od leta 1941; prav posebnih izgledeov ni, da bi se v sedanjih razmerah HSS pridružil JNOju. Toda nekateri v Odboru so optimisti: računajo, da bo razpoloženje v jugoslovanski (tudi hrvatski) emigraciji občutno drugačno, če bo enkrat prišlo do razširitve in akcijske pomladitve londonskega odbora. Če bi se tako postopoma ustvarjala demokratična alternativa totalitarnemu Titu, bodo Hrvati težko mogli uspevati na ločeni fronti, saj v danih mednarodnih razmerah borba za razkrcanje Jugoslavije nima na Zpadu prav nobenih izgledeov; poleg tega, da je primarni cilj odstranitev komunistične diktature. Če bodo tako Hrvati videli, da se ustvarja skupna

antititistična fronta širšega obsega, bodo verjetno voljnejši za sodelo vanje.

...in Srbi

Močnejšo hrbtnico je londonski odbor dobil po lanskoletnem prelomu v srbskem izseljenstvu v Ameriki. Srbi, ki so tam dotlej podpirali velesrbski Centralni narodni odbor, so ugotovili, da njihove organizacije in list Američki Srbobran ne smejo več dajati podpore gibanju, ki "seje mržnju medju braću". S tem se razmere v begunskem srbstvu počasi čistijo. Imam pa vtis iz razgovora, da sedanji člani JNO v nobenem slučaju ne bi hoteli sodelovati v istem krogu s tistimi samoskrbskimi veljaki, ki so si v zadnji vojni prislužili naziv "koljači" ali pa so v svoji ideologiji postali (ali ostali?) zagovorniki "močne roke".

Idejna osnova razširjenega Jugoslovanskega odbora bi naj bila "Poruka" iz leta 1950.

=+=

KAKO SO ZAŽGALI ŠKOFA

Zgledna požrtvovalnost milice

O napadu na ljubljanskega pomožnega škofa msgr. Antona Vovka (KT 86) po snemanu po goriškem "Katoliškem glasu" natančneje poročilo.

Škof se je v družbi kanonika dr. Kimovca in župnika Čampe peljal v Novo mesto z jutranjim vlakom v nedeljo, 20. januarja, da bi v župni cerkvi v Stopičah blagoslovil nove orgle. Nekoliko pred Novim mestom je nekdo vrgel na počasi vozeči vlak smrdljivo steklenico, ki je razbila okno in padla v vagon, kjer so potovali gospodje.

Na postaji v Novem mestu je čakala tolpa ljudi, ki so trem duhovnikom preprečili odhod, nekaj časa psovali škofa, ga odvedli v čakalnico in ga na mizi zmerjali, pljuvali, ščipali in se norčevali. To je trajalo kakor uro, pri čemer naj bi po "Slovenskem Poročevalcu" posredoval nek miličnik, a je po dobljeni klofuti opustil poskuse za vzpostavitev reda.

Škof se je odločil, da se vrne v Ljubljano in odšel v vlak, ki je stal na postaji. Tolpa mu je sledila. Končno ga je nekdo polil z bencinom in ga zažgal. Škof je odvrgeł suktnjo, ni pa mogel hitro sneti gorečega celuloidnega ovratnika. Dobil je znatne opekline po vratu in glavi. Prišel je zdravnik in ambulanta, ki naj bi škofa odpeljala v novomeško bolnico. Razgrajači so zahtevali, da gre škof peš v njihovem spremljevanju. Msgr. Vovk je zato čakal v mrazu odhoda zgodnjega popoldanskega vlaka in se z njim vrnil v Ljubljano, kjer je dobil zdravniško pomoč. Tretji dan se mu je stanje tako poslabšalo, da je, čeprav nerad, moral ostati v bolnici.

Tito se opravičuje

V ljubljanski bolnišnici je msgr. Vovk sprejel vladnega odposlanca, ki mu je izrazil uradno obžalovanje zaradi novomeškega napada.

Konec verouka

S 1. februarjem so v Sloveniji ukinili poučevanje verouka v šolskih poslopih. Odredba govori, da je bilo dosedaj začasno dovoljeno poučevanje verouka v nekaterih šolskih poslopih. Z drugim polletjem je tega konec "da se poenoti pouk".

ČRNI OBLAKI

Svoboda v Jugoslaviji se zdi komunističnim voditeljem prevelika in prenevarna. Preveč ljudi zamenjuje sedanjo poglobitev socialistične demokracije za povračanje buržoazne demokracije po zapadnem vzorcu, je izjavil Boris Zihler, član CK KPJ. V najnovejšem času se kažejo nevarni znaki, da bodo komunisti spet trše pritiskali in da bodo začeli v Sloveniji. Centralni komite KP Slovenije je pozval partijce k izčiščenju. Proti katoliškim duhovnikom, kateri so reakcionarji, naj se začne sistematična gonja. V to naj ne posegajo državne oblasti, ampak naj se izvaja pritisk na političnem, socialnem in kulturnem polju. Potrebno je, da se v bodoče prepreči pojav idejam, tujim socializmu, tudi v tisku in v umetnosti. Partijski komiteji naj pripravijo načrte, pregledajo svoje sile in sile nasprotnikov ter očistijo svoje vrste vseh oportunističnih in stremuških elementov in kominformističnih vohunov.

"NARODI RUSIJE SO NAŠI PRIJATELJI"

New York, 10. februarja. (Dopis)

Bivši ameriški veleposlanik v Moskvi, admiral Kirk, je prevzel vodstvo Ameriškega odbora za osvoboditev narodov Rusije. Ta osvobodilni odbor, ki so ga Amerikanci ustanovili pred letom dni in ima svoj sedež tu v New Yorku, bi naj v načelu deloval tako kot že deluje NCFE z razliko, da se bavi samo s področjem Sovjetske Rusije. Odbor namerava ustanoviti v Muenchenu politični center, izdajati raznovrstno časopisje ter vzpostaviti močno radijsko oddajno postajo.

"Prve žrtve komunizma"

"V času svojega bivanja v Rusiji," je izjavil admiral Kirk, "sem si potrdil svoje staro prepričanje, da je treba narode Rusije skrbno razlikovati od ruske vlade. Če je Stalinov režim naš sovražnik, so narodi, ki so zasužnjeni od njega, naši prijatelji. Ti narodi nimajo z nami nobenega spora, in mi ga nimamo z njimi. Ti narodi so prve in najbolj preganjane žrtve komunizma in prvi zavezniki svobodnega sveta v borbi proti komunističnemu režimu!" Kot tuji diplomat je admiral kljub omejitvam precej potoval po Rusiji, kjer je začel občudovati ruski narod ter sočustvovati z njim zaradi njegovega dolgotrajnega trpljenja. Admiral Kirk je trdno prepričan, da Rusi v veliki večini nasprotujejo Stalinovemu režimu.

Petero ruskih organizacij

Lansko poletje je zadnji ruski ministrski predsednik pred prevzemom oblasti v Rusiji po boljševikih, g. Aleksander Kerenski, zaključil v Stuttgartu v Nemčiji štiridnevno konferenco ruskih beguncev. Zastopniki petih ruskih begunskih organizacij - Rusko narodno gibanje, Borbena zveza za osvoboditev narodov Rusije, Narodna delavska zveza, Borbena zveza za svobodo Rusije, in Borbena liga za narodno svobodo - so 20. avgusta lani tako sklenili sporazum "za skupno borbo proti komunistični diktaturi v naši domovini". Že tedaj je bilo zagotovljeno, da bo ta nova vseruska zveza prejela materialno in moralno pomoč Ameriškega odbora za osvoboditev narodov Rusije.

Razširjena fronta

Da pa bi protikomunistična fronta potekala na kar se le da široki in zedinjeni fronti, so zastopniki zgornjih petih ruskih organizacij začeli iskati stike z neruskimi organizacijami onih narodov, ki poleg ruskega živijo v Sovjetski zvezi. Že 7. novembra minulega leta je naznanil organizacijski urad na novo ustanovljenega "Odbora za osvoboditev narodov Rusije", da so podpisali z zgornjimi petimi organizacijami sporazum zastopniki osvobodilnih odborov in organizacij Gruzije, Azerbajdžana, severnega Kavkaza, Bele Rusije, Armenije in Turkeстана. V izjavi, ki so jo tedaj objavili, so ugotovili, da so složni v "svoji nepomirljivosti do komunistične diktature, katere zlom bo odprl pot k osvoboditvi naših narodov". Da so "složni pri priznavanju popolne pravice našim narodom na samoodločitev, pravice, da oni sami pišejo svojo usodo po demokratsko izraženi svoji volji". Izjavili so, da so "složni v svojem cilju, da uporabimo vsi sile naših narodov za končno borbo proti komunistični sužnosti - za svobodo in mir."

Kje so Ukrajinci?

Sporazum pa še ni bil sklenjen z ukrajinskimi organizacijami, ki so združene v ABN - Antiboljševiškem bloku narodov, pod patronanco Škotske lige za evropsko svobodo. Motor tega bloka so - Ukrajinci sami. Blok sestavljajo mnoge begunske organizacije, manj demokratičnega značaja ali ljudje totalitarne preteklosti (proustaški Hrvati n. pr.). Toda slednjič utegnejo Ukrajinci le premisliti svoje stališče; ameriški dolarji, radijska oddajna postaja in drugo bo ob škotski skromnosti zapeljivo vabilo. Čujem, da si nekateri Ukrajinci prizadevajo za skupen nastop s Kerenskim Eden od njih je, po nepotrjenih vesteh, že bil fizično napaden od fanatičnih ABNjevskih Ukrajincev.

DOLŽNOST SVOBODNIH, DA OSVOBODE SUŽNJE

(Poročilo posebnega dopisnika)

Že zadnjič smo poročali o konferenci Gibanja za združeno Evropo v Londonu. Zaključujemo s prikazom **nekaterih govorov.**

Srednje in vzhodnoevropska komisija Evropskega gibanja je bila ustanovljena leta 1948 na pobudo uglednih predstavnikov britanskega javnega življenja. Čeprav angleško predstavništvo v komisiji - ki je v načelu zasebna in nauradna organizacija - sestavljajo pretežno pripadniki konservativne stranke, v njej sodelujeta tudi en laburistični poslanec in vodja liberalne stranke. Komisija vključuje tudi francoske in druge zapadnoevropske državnike ter seveda begunce iz posameznih držav pod komunističnim jarmom, od Estonije do Albanije. Slovenija, Hrvatska in Srbija se ločeno in imenoma družijo pod skupnim naslovom "Jugoslavija". Sedaj komisiji predseduje Anglež g.E.Beddington-Behrens.

Konferenca se je udeležilo okoli 150 delegatov, med katerimi so bili Britanci, Francozi, Nemci, Holandci, Italijani in svobodni zastopniki iz držav srednje in vzhodne Evrope.

V ponedeljek dne 21. januarja smo slišali otvoritvene govore posameznih delegacij. V imenu britanske vlade in posebej zunanjega ministra g. Edna je konferenco pozdravil minister g.H.Macmillan. Predsednik Gibanja g.W.Churchill je bil takrat še v Ameriki in je priplul v Anglijo šele teden dni kasneje.

Govori posameznih delegacij na konferenci so v celoti predočili kaj pestro sliko problemov.

Prof.Slobodan Jovanović, ki ga je predsednik konference g.L.S.Amery predstavil kot "bivšega predsednika srbske vlade" je v svojem govoru poudaril, da med sovjetskim in jugoslovanskim komunizmom ni bistvene razlike v vprašanju diktature in značilnem orodju te diktature, namreč povsod pričujoče tajne policije.

Zastopnik Hrvatske dr.Krnjević je naglasil, da bi kot predstavnik naroda, ki je bil pred vojno 20 let zatiran, želel, da bi govorili več o političnih vprašanjih in je pribil: "Jasno moramo povedati, da smo za demokracijo in da nočemo imeti nobenega opravka z možnimi poskusi vzpostavitve starih režimov."

Zastopnik Slovenije dr.Kuhar je najprej izjavil, da takomenovana "svoboda pred Rusijo" - ki so jo prejšnji govorniki tolikokrat povdarili - ni edina svoboda, za katero se človeštvo bori in moli. Poleg te, ki je nedvomno važna, so še druge, ki skupaj tvorijo to, kar imenujemo temeljne pravice, ki jih je Bog dal vsakemu človeku ob rojstvu in katere komunizem bodisi te ali one vrste, zanika. Gibanja za osvoboditev Evrope naj se zato "junaško spoprimejo z vsemi sovražniki in tudi s tako imenovanim nacionalnim komunizmom". Dr.Kuhar je nato pozval Evropsko gibanje naj pri svojih razpravljanih o bodoči ureditvi Evrope upošteva pravice vseh narodov, malih in velikih, ki bodo sestavljali demokratično "skupnost svobode". Opozoril je tudi, da bodo celo v bodoči demokratični Evropi prav gotovo ostale določene narodnostne in druge manjšine, katerih osnovne pravice morajo biti zajemčene. Na zaključku je izrazil vročo željo, da bi se uresničile plemenite zamisli Gibanja za združeno Evropo in je pripomnil, da bo uspeh tem popolnejši, čim bolj se bodo organizacije za osvoboditev Evrope med seboj povezale. Saj vse družijo isti sveti smoter in isto prepričanje, namreč, "da je dolžnost svobodnih, da osvobode sužnje".

V torek in sredo so se delegati zbrali v odborih - za politična, socialna, kulturna, gospodarska, agrarna in mladinska vprašanja - dabbil izdelali resolucije, ki so jih nato v četrtek pretresli in z določenimi spremembami odobrili na plenarnem zasedanju.

+

Prvič po vojni se je zgodilo, da so begunski predstavniki sodelovali v razpravljanih in manifestaciji na uglednem mednarodnem forumu in ob podpori britanskih ter drugih zapadnih uradnih krogov na enakopravni podlagi s predstavniki javnega življenja na zahodu. Že ta okolnost sama bo brez dvoma budila zavednost in upanje pri zatiranih narodih, saj so vse zahodne radijske postaje, BBC za Jugoslavijo in zlasti Radio Svoboda na Evropa oddajali izčrpna poročila o poteku konference.

Na političnem polju je bil seveda povdarek zoper sedanjo politiko Sovjetske zveze in so šli v tem celo precej daleč, ko so zahtevali osvojitve baltijskih držav. Kljub skrbnemu izogibanju vsakega odkritega "hujskanja na vojno" je vendar jasno, da teh nedvoumno izraženih visokoletečih zahtev na področju meddržavnih odnosov ne more v sedanjem trenutku sprejeti v svoj program nobena ameriška, britanska ali francoska vlada. Rezerviranost angleškega tiska o tej konferenci izraža odziv tu kajšnjega javnega mnenja na omenjene težnje. Po drugi strani se pa niso samo dosledno izognili vsakemu direktnemu napadu na komunistični režim v Jugoslaviji, marveč so sploh v glavnem pustili odprta - čeprav so jih nekateri nakazali - mnoga važna politična vprašanja, ki se bodo nujno pojavila v tem delu Evrope potem, ko bo sovjetska nadoblast odstranjena.

Posebej za Slovence bi bili važni tile zaključki:

Z ozirom na sedanjo politiko zapadnih sil do komunističnega režima v Jugoslaviji je vsekakor pomembno dejstvo, da so na konferenco povabili dr. Kreka, ki vsled tehničnih ovir ni mogel priti, in dr. Kuharja. (Povabljeni so bili tudi srbski in hrvatski begunski prvaki.) Važno je dejstvo da smo Slovenci nastopili kot samostojna narodna skupina.

Pomembno je stališče hrvatske delegacije, ki je nedvoumno in ob vsaki priložnosti naglasila svoje težnje do samostojne državnosti. Hrvatski delegati so v svojih govorih, pri razpravljanju in med zasebnimi razgovori z drugimi delegati dali jasno na znanje, da ureditev jugoslovanskega vprašanja po njihovem mnenju ne zavisi od značaja režima, ki tam vlada, marveč od popolne zadostitve hrvatskim zahtevam po popolni državni suverenosti. Odnosno kot oni pravijo, "da morajo Hrvati odločati o Hrvatih!"

Kar se srbske delegacije tiče, se mi zdi, da jo je položaj našel nekako nepripravljen. Podčrtati moram sicer neustrašen nastop 82. letnega profesorja Slobodana Jovanovića in socialista dr. Topalovića, ki sta odločno obsodila vse komunistične diktature, vključno jugoslovansko.

Vsem, ki so bili prisotni na tej konferenci, je bilo jasno, da med begunskimi predstavniki iz Jugoslavije ne vlada niti načelna soglasnost o tem, kaj naj nadomesti sedanji komunistični režim.

ODMEVI NA VZHODU Madžari so se prvi uradno razburili zaradi januarske konference Evropskega gibanja v Londonu. V noti pravi jo, da je konferenca bila zborovanje kriminalnih vojnih hujskačev in fašističnih elementov. Enako kot nekoliko kasnejši protest češkoslovaške vlade se zgraša, da je bil navzoč angleški minister in da je zunanji minister g. Eden poslal pozdrave. Tožijo, da je angleška vlada tako javno podprla likvidacijo neodvisnosti ljudskih demokracij in ponovno vzpostavo protiljudskih režimov. - Beograjska Borba se v tem sklada s kominformovci. Pravi, da je večina delegatov predstavljal stare režime neomejene ga izkoriščanja.

TITOVA SKRBE ZA BEGUNCE

V Trstu so se 103 begunci odločili za vrnitev v Jugošlavijo po zagotovitvi Rankovića, da se nikomur ni treba bati, razen vojnim zločincem (KT85). Tako poroča londonski Daily Telegraph. - Tudi pred dobrim mesecem v odoboru skupščine Združenih narodov v Parizu, ko je bila razprava o begunskih, so se Jugoslovani kazali dobre in skrbne stričke. Delegat Franc Kos je izjavil, da jugoslovanski begunci niso odšli iz svoje države kot za vestni politični begunci, temveč ker so bili zaslepljeni. Jugoslavija ni nikdar zapustila tistih svojih državljanov, ki so ostali pošteni sinovi svojega ljudstva. Zelo se zanima v kakšnih razmerah sedaj žive. Več pozornosti je treba posvetiti repatriaciji, je dejal in neprevidno pripomnil: "Zastaviti moramo vse sile, da bi bili begunci objektivno obveščeni o stanju v svojih državah."

Ker ponavljana laž požene korenine, bi begunci stalno morali ponavljati resnico, da ne marajo komunizma. Nič nismo žuli, da bi takšno izjavo naslovili tudi na udeležence skupščine Združenih narodov.

+ === +

G. S. Mikolajczyk, predsednik poljske kmečke stranke in predsednik "Zelene internacionale" je imel v Londonu po konferenci Gibanja za združeno Evropo dolge razgovore z g. M. Phillipsom, tajnikom laburistične stranke in predsednikom Socialistične internacionale. Obe internacionali sta ostro protikomunistični.

JAVNO MNENJE

Škof zažgan.- G.urednik! Z zapadnim bencinom so napadli patrioti golerokega človeka, ki pripada zapadni kulturi in zapadni civilizaciji. S tem so dokazali, da spoštujejo človečanske pravice, v prepričanju, da storilcev policija nikdar ne bo našla. To je tudi znak, da je zares mogoče in realno, da se ljudje bore za Tita, kakor si želi Zapad. Za plačilo bodo zažgani ali ubiti, z bencinom ali s puško, kar vse pošilja Zapad. D.R.

Konferenca.- G.urednik! Ne vem zakaj tako devljete v nič prizadevanja Gibanja za združeno Evropo. Vsaka akcija na Zapadu, ki kaže v naši smeri, nam mora biti dobrodošla. A.R.

G.urednik! Nočem se vdajati pesimizmu kot veje iz nekaterih pisem v "Izzivu" in kot ga skoro zasledim v Vaših poročilih o konferenci Evrop. gibanja. Morda sem v zmoti in je pisce gnal le realizem. To bi bilo hvalevredno, kajti vse preveč se je naša politika in naše javno mnenje doslej obračalo s čustvi. Ako bo vlada dala trezna presoja in ne bo skopnelo zaupanje vase, bodo uspehi v bodoče bolj zanesljivi. C.M.

G.urednik! Boli me, da msgr. Bela Varga ni zbral toliko korajže, da bi pred zapadno javnostjo povdaril, da vera v Jugoslaviji ni svobodna, da so njeni svečeniki močno ovirani ali celo preganjani. Kdo naj se zavzame za Cerkev, za vero, za duhovščino, če ne katoliški dostojanstvenik, ki je na zborovanju govoril o veri pod komunizmom? Kaj bi se msgr. Vargi moglo zgoditi, če bi prišel z jasno besedo na dan? V.S.

"Katoliški glas". G.urednik! Nisem vedel, da obstoja tolikšna zveza med KT in Kat. glasom iz Gorice, da si po natiskujeta članke brez navedbe višja kot je slučaj z "Vendar-le". Le za naprej se složno držita tudi slovenskih slovničnih pravil. J.S.

CVETKE IZ DOMAČIH IN TUJIH LOGOV

Velik uspeh londonske konference za Evropsko gibanje.- "Konferenci je zadnji dan prisostvoval predsednik vlade g. Winston Churchill, ki je po zdravil delo te zelo pomembne in uspešne konference kot tudi njene delegate..." Hrvatska Riječ, Fbr. 1952

"V avgustu 1943 je, prvič po skoraj 600 letih, vladajoči angleški kralj - kralj Jurij - poveljeval mornarici v vojnem času na morju." Demokracija, Trst, 8. februarja 1952.

OROŽJE ZA TITA

Doslej največja pošiljka ameriškega vojnega materijala je priplula pred tednom v Jugoslavijo z ladjo, vsebujočo "gotovo število" tankov. Ker so ti tanki med prvimi poslani, jih bodo morali rabiti za večbanje.

PROCES V BENETKAH

Že napovedani proces proti dvema italijanskima časopisoma, ki sta žalila slovenske duhovnike v Beneški Sloveniji, je napovedan za 14. marec. Vendar ni prav nič gotovo, če se bo proces tedaj tudi res vršil. Spet je čutiti gotova prizadevanja, da bi bila razprava preložena na čas, ki bo za Lahe bolj ugoden. Nerodnost je tem večja, ker je med pričami na veden tudi videmski nadškof.

POSLEDICA RAZVREDNOTENJA?

Jugoslovani morajo plačati zdaj kar 28 dinarjev za znamke na pismu, ki ga pošljejo v inozemstvo. Ker je tarifa vezana na mednarodni sporazum v okviru Mednarodne poštne unije, je tako občutek skok s 5 dinarjev na 28.- gotovo v zvezi z devaluacijo dinarja.

LJUBLJANSKI TROLEJBUS

Začel je voziti v italijanskih tovarnah izdelani trolejbus na progi Ljubljana-Ježica. Ima 28 sedežev in kar 70 stojišč. Progo prevozi v 6 minutah s hitrostjo 45 km na uro.

NAMESTO "FIGOVCA"

Preučujejo načrte, da bi na mestu podrtih hiš od Slavije do bivše Knezove hiše v Ljubljani zgradili moderno trgovsko hišo. Puharjeva ulica bi tekla skozi palačo v pasuži. Palača bi bila od Slavije do Puharjeve ul. šestnadstropna, tam, kjer je stal "Figovec" pa devetnadstropna. Problem pa je zaenkrat samo denar in material...

Krogove "ZAPISKE" lahko naročite v upravi Klica Triglava. Pošljite Postal Order za 5/6.

Slovenske knjige si lahko izposodite v knjižnici Slovenske Pravde v Angliji. Pišite na: SLOVENSKA KNJIŽARNA, 24 Starley Rd., Off Croft Rd., COVENTRY, Warwickshire.

NAROČNINA ZA KLIC TRIGLAVA: letno 24/-, četrtletno 6/-; za inozemstvo odgovarjajoča vsota s posebnim doplačilom za letalsko dostavo.